

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

— Szerkeszti: Balogh Piusz O. Praem. —

Egy régi liturgikus dallamról

Énekeljük el az Éneklő Egyház népénektár 774. (Könyörülj rajtam, Isten!), 806. (Krisztus engedelmes volt ...), 822. (Íme, a keresztnek fája ...) és 795. (A Királyt, kinek mindenek élnek ...) énekét! Jól hallható, hogy ugyanannak a dallamgondolatnak változatai. A dallam igénytelennek látszik, de alkalmas a szöveg kifejező előadására, olyasféleképpen, mint egy régi magyar ballada-dallam (pl. Szivárvány havasán ...) is kiváló „szöveghordozó” zene. Közös e tételekben az is, hogy mindegyikük zsoltározáshoz szolgál feleletül, ha nem is ugyanúgy: az azonos dallam három különböző liturgikus műfajt köt össze.

A *responzoriális* előadásban (806) egy szólista szavára felel a közösség. Az *antifóna* (774) a közösség váltakozó zsoltárénekét foglalta össze. A legrégebbi a zsolozsmára meghívó *invitatórium* alkata (795., eredetileg 822. is!)

Mindez arra mutat, hogy az ősegyház —valószínűleg még a zsidó istentiszteletből örököl— zsoltárzeneje él tovább e gregorián dallamokban, s eredetileg ugyanazokat a motívumokat más-másképpen felhasználhatták *antifonális* éneklésre is, *responzoriálisra* is. Kezdetben talán a közösség összetételétől is függött, melyiket választják. A jól iskolázott, a zsoltárokat szinte fejből tudó hívő közösség inkább az *antifonális éneklést* művelhette, hiszen maguk is végig tudták énekelni a zsoltár szövegét. Ha nem így volt, akkor megfelelőbb volt a szólista által vezetett *responzoriális előadás*. Sőt ezen kívül ismerték a képzett szólista által végigénekelte, a közösség által aktív figyelemmel követett díszes szóló-zsoltározást is: ez a műfaj a nagybőjti *traktusban* maradt fenn.

Később aztán a két műfaj: az *antifóna* és a *responzórium* meg a kettő között álló *invitatórium* tovább fejlődtek a maguk külön-külön útjain: zeneileg egymástól eltávolodtak és egyaránt magasrendű liturgikus és művészi értékeket teremttek.

Mi ebből a tanulság? Becsüljük meg a régi időkben örökölt, zeneileg értékes, de az egyszerű liturgikus szövegmondásra alkalmas dallamfajtaikat! Tartsuk tiszteltben a szent zenében a szöveg, elsősorban a szentírási szöveg elsőbbségét! Ismerjük meg és használjuk ésszerűen a váltakozó zsoltáréneklés különböző műfajait! Mindez azonban nem is zenei kérdés: ugyanúgy kell ismernünk és szeretnünk a zsoltárokat, mint azt a hitben elődeink tették!